

Politiikkamuistio: kehitysyhteistyön kansainvälisen rahoituksen ja paradigman muutokset

Yhdysvallat ja Eurooppa leikkaavat rajusti kehitysyhteistyöstä. Leikkaukset murentavat kansainvälisiä instituutioita sekä osoittavat muutosta maiden sitoutumisessa ihmisoikeus- ja muihin kansainvälisiin sopimuksiin. Siten ne romuttavat toisen maailmansodan jälkeen luotua globaalia sääntöperusteista maailmanjärjestystä. Tässä muistiossa käymme läpi muutoksen syitä ja vaikutuksia sekä annamme politiikkasuosituksia siitä, mitä Suomi voi tilanteessa tehdä. Muistio perustuu tilannetietoihin huhtikuussa 2025.

Yhdysvallat ja useat Euroopan maat vähentävät nyt kehitysrahoitustaan rajusti. Yhdysvaltojen politiikka on erityisen vakavaa vaikutuksiltaan. Maailman johtava kehitysyhteistyön rahoittaja on parissa kuukaudessa lopettanut kehitysyhteistyövirastonsa (USAID), vähentänyt suurimman määrän sen toiminnoista ja rahoituksesta sekä on muuttamassa jäljelle jääneiden toimintojen fokusta kasvavasti Yhdysvaltojen kapeasti määritellyn edun (mm. maahanmuuton torjunta) tavoitteluun. Samaan aikaan Yhdysvallat on nostamassa tullimuureja valtaosan maailman maita vastaan. Matalan tulotason maille tämä vaikeuttaa niiden vientivetoista vauraustumista.

Samaan aikaan myös Euroopan maat ja EU ovat vähentäneet merkittävästi kehitysrahoitustaan. Useat maat ovat leikanneet kymmeniä prosentteja rahoituksesta. Vaikutukset ulottuvat miljooniin haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin ja kehitysyhteistyön kumppanimaihin ja. Lisäksi vaikutukset ulottuvat kansainvälisiin instituutioihin ja sääntöperusteiseen maailmanjärjestykseen, YK-järjestöjen rahoituksen kautta. Tämä vaikuttaa globaalien sopimusten ja sääntelyn toimeenpanoon erityisesti valtioiden rajat ylittävissä aiheissa, kuten ilmastonmuutos tai terveysturvallisuus. Lisäksi vaikutuksia on demokratiaan. Yhdysvalloissa kuvaavaa on, että USAIDin sulkemista on puitu oikeudessa, eikä presidentinhallinto ole aina noudattanut oikeuden päätöksiä.

Fingon suosituksina Suomelle osana EU:ta on kuunnella ja tukea kansainvälisiä kumppaneita sekä kansalaisyhteiskuntaa, jotta nyt saatavilla oleva ODA-rahoitus voidaan kohdentaa kriittisimpään yhteistyöhön. Samalla tulee kohdentaa kestävään kehitykseen muita rahavirtoja, esimerkiksi reilun kaupan ja kestäväen kehityksen investointeja, laittomien pääomavirtojen tilkitsemistä ja kansainvälisen verojärjestelmän vahvistamista, kestäättömän velan purkua ja teknologiavaihtoa.

Sisällys:

Suositukset Suomelle osana EU:ta	2
Tausta ja tilanne	6
Analyysiä ja arviota	8
Mahdolliset vaikutukset	9
Lisätietoja:	10
Liite:	11

Suositukset Suomelle osana EU:ta

1 Tehostaa ja priorisoida rahoitusta

Kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun kansainväliset järjestelmät ovat paineistettuja ja vaarassa murentua monin paikoin (kts. osio vaikutukset).

EU:n tulisi kohdentaa rahoitus kriittisimpiin osa-alueisiin kolmella tasolla:

- 1) humanitaarinen apu
- 2) kehitysyhteistyö
- 3) YK-järjestelmä / kansainväliset järjestöt

Tehdäkseen tämän vaikuttavasti, jäsenmaiden tulee EU:n monivuotisen rahoituskehiksen neuvotteluiden yhteydessä [vastustaa komission ehdotusta](#) kolmen ulkoisen rahoitusinstrumentin yhdistämisestä. Eri avustusmuodoilla on merkittävästi eroavat tavoitteet, jotka uhkaavat rahoitusinstrumenttien kehityspaineissa sulautua.

Yhdysvaltojen vetäytyminen rahoituksesta täysimääräisesti merkitsisi noin 70 % korotuspainetta useiden suurten kehitysrahoittajien, kuten Saksan ja Ranskan, kehitysrahoitukseen. Tämä on poliittisesti vaikeaa saavuttaa. Koska kehitysyhteistyörahoitusta, eli ODA-rahaa, on kaikkiaan vähemmän käytössä, on tärkeää priorisoida rahoituskohteita kuunnellen entistä tarkemmin kumppaneiden ml. paikallisen kansalaisyhteiskunnan tarpeita.

Samalla koko kansainvälistä järjestelmää tulisi kehittää demokraattisemmaksi. Kuvaavaa on, että esimerkiksi kansainvälisen kehitysyhteistyön periaatteista päätetään OECD:n, eli vauraiden maiden järjestön, piirissä. Kehittämisen arvoinen [aloite](#) on esimerkiksi päättää kehitysyhteistyöstä tai laajemman globaalin solidaarisuuden ja oikeudenmukaisuuden muodoista jatkossa esimerkiksi YK:n puitteissa. Tällöin päätöksentekijöinä olisivat demokraattisesti maailman maat yhdessä.

Samalla varoja tulee voida käyttää entistä tehokkaammin, etsien tapoja:

- Erityisesti liittyen ilmastonmuutoksen ja luontokadon haittoihin, laskea ja maksaa vauraiden maiden globaalin etelän maille korvauksia¹. Tutkijoiden ([Fanning&Hickel 2023](#)) mukaan perusteltu korvaus on noin 5 biljoonaa dollaria vuodessa.
- Vähentää hallinto-, arviointi- ja valvontataakkaa: Suomessa julkiseen kehitysyhteistyöhön kohdentuu muihin hallinnonaloihin verrattaessa laajat em. velvoitteet. Niihin sisältyy runsaasti piilokustannuksia työajan myötä.
- Vähentää (yleensä rahoittajamaiden yrityksille maksettavia) arviointi- ja muita konsultointikustannuksia. Näillä on hintaansa nähden kapeat kehitysvaikutukset.
- Vahvistaa luottamukseen ja omavalvontaan perustuvaa rahoitusta.

OECD-maat ovat viimevuosina rahoittaneet kehitysyhteistyötä noin [200 miljardilla eurolla](#) vuodessa. Samaan aikaan matalan tulotason maista virtaa laittomia ja epäreiluja rahavirtoja vauraisiin maihin monin verroin suurempina² summina. Vauraat maat ovat olleet haluttomia tilkitsemään näitä rahavirtoja. Vauraat maat ovat myös aiheuttaneet matalan tulotason maille merkittäviä menetyksiä ja vahinkoja, joiden rahallinen arvo on niin ikään [monin kertaisesti suurempi](#) kuin kehitysyhteistyörahoitus. Ilmastonmuutos ja luontokato ovat isolta osin vauraiden maiden aiheuttama, mutta ongelmat koituvat esimerkiksi Afrikkaan, merkiten aavikoitumista, satojen heikkenemistä, tulonmenetyksiä, levottomuuksia ja konflikteja sekä pakolaisuutta.

2 Toimia uusien keinoin monenkeskisyyden ja sääntöperusteisuuden puolesta

Maailman tila kaipaa painokasta toimintaa sääntöperusteisen, demokraattisen maailmanjärjestyksen vahvistamiseksi. Euroopan tulisi rakentaa yhdessä maailman enemmistön maiden kanssa kehitysyhteistyötä täydentämään **kattavampaa globaalin oikeudenmukaisuuden politiikkaa**. Se kattaisi johdonmukaisesti muut kansainvälisen politiikan osa-alueet, kuten kv-taloussuhteet ja ilmastopolitiikan, ja tukisi sekä Agenda 2030 loppuunsaattamista että entistä vaikuttavampaa ja demokraattisempaa globaalia asialistaa Agenda 2030 jälkeen.

EU voi onnistua luomaan koalition maailman enemmistön maiden kanssa vahvistaakseen kaikkia hyödyttävää sääntöperusteisuutta ja institutionaalisuutta. Näin Eurooppa korjaisi tilannetta kansainvälisen yhteistyön purkamisen suhteen ja osoittaisi uudenlaista johtajuutta. EU myös osoittaisi, ettei ole peruuttamassa sitoutumisessaan demokratiaan ja oikeusvaltioperiaatteisiin.

¹ Ilmasto- ja luontotuhotus laajempi globaali keskustelu liittyy Afrikan maiden ja afrikkalaisten sekä afrikkalaista alkuperää olevien ihmisten oikeuteen korvauksiin kolonialismin, orjuuden ja rotuerottelun vuoksi. Nämä korvaukset ovat esimerkiksi Afrikan unionin määrittämä [vuoden 2025 teema](#).

² Viimeisiä ja kattavia tietoja on vaikea löytää, mutta yleinen arvio tutkijoiden ja kansalaisjärjestöjen keskuudessa on, että kaikkiaan laittomat rahavirrat ovat moninkertaisia suhteessa kehitysyhteistyömäärärahoihin. Kuvaavaa on Global Financial Integrity -ajatuspajan 2021 julkaiseman [tutkimuksen](#) mukaan vuonna 2018 yksinomaan kauppaan liittyvät laittomat rahavirrat matalan tulotason maista korkean kulutustason maihin olivat yli 830 miljardia dollaria vuodessa – noin viisinkertaisesti silloisten kehitysyhteistyömäärärahojen verran.

Kattavaan globaalin oikeudenmukaisuuden politiikkaan kuuluisi esimerkiksi:

- YK:n roolin ja rahoituksen varmistaminen
- YK:n demokratisointi siten, että maailman enemmistön ääni kuuluu päätöksenteossa esimerkiksi siten, että Afrikan edustus, esimerkiksi Afrikan unioni sekä Etelä-Amerikan ja Kaakkois-Aasian edustus lisätään turvallisuusneuvoston pysyviksi jäseneksi.
- YK:n päätöksentekoaolojen laajentaminen ja demokratisointia siten, että globaaleista kysymyksistä, [kuten kehitysyhteistyöstä](#), päätetään YK:n piirissä.

Suomi on onnistunut toimimaan tämän suuntaisesti, esimerkiksi tasavallan presidentti Alexander Stubbin [tuettua](#) YK:n turvallisuusneuvoston pysyviksi jäseniksi yhtä Etelä-Amerikan maata, ja kahta maata Afrikasta sekä kahta Aasiasta. Toimet ovat jääneet kuitenkin yksittäisiksi, kapeiksi ja vaille eurooppalaista tukea.

3 Lisätä planetaarisesti kestäväan kehitykseen käytettävissä olevia rahavirtoja

Kun kehitysyhteistyö vähenee, muiden rahavirtojen kääntäminen kestäväälle kehitykselle ja erityisesti matalan tulotason maiden asemalle myönteisiksi on tärkeämpää. Mahdollisuus tälle on tänä kesänä pidettävässä YK:n alaisessa neljännessä kehitysrahoituksen konferenssissa ([4th International Conference on Financing for Development](#)).

EU:n tulisi voida laatia tavoiteosuudet sille, miten paljon eri rahavirroilla kerrytetään rahaa kestäväan kehitykseen, mukaan lukien humanitaarinen apu, jotta matalan tulotason maiden noin [4000 miljardin euron](#) vuosittainen kestäväan kehityksen rahoituksen tarve täyttyy:

- **Kansallisten julkisten resurssien mobilisointi:** Matalan tulotason maat mobilisoivat tyypillisesti noin puolet siitä veromäärästä, mitä vauraat maat mobilisoivat bruttokansantuotteeseen suhteutettuna. Suomella on hyvä historia veroyhteistyössä. Suomen tulee tukea myös verotuksen globaalia demokratisointia: erityisesti YK:n [veroyhteistyön puitesopimusta](#). Kansallisia resursseja lisäisi myös muun muassa kansalaisyhteiskuntatoimijoiden [ehdotus superrikkaiden verotuksesta](#).
- **Investoinnit:** matalan tulotason maat kaipaavat kipeästi investointeja, jotka luovat säällisiä työpaikkoja ja kestäväan sekä osallistavaa kasvua. Investointien tulisi tukea kestävyysmurrosta, ja monipuolistaa maiden talouksia. Ulkomaisia investointeja mahdollistaisivat monenkeskiset kehityspankit, mutta myös Suomen ja EU:n omat toimet. Laajempi kehys investoinneille on koko yhteiskunnallinen kehitys ja vakaus: investointeja on vaikea houkutella erityisesti ilman yhteiskunnallista rauhaa ja vakautta, hyvää hallintoa, osaavaa ja tervettä työvoimaa sekä tuotannon ja logistiikan mahdollistavaa infrastruktuuria.
- **Kauppa:** Suomi ja useat Euroopan maat ovat linjanneet selkeästi toteuttavansa kauppa- ja kehityspolitiikkaa tiiviimmin yhdessä. Näiden maiden tulisi tässä tilanteessa purkaa kaupan

esteitä, jotta matalan tulotason maat pystyvät tuomaan hyödykkeitään Euroopan markkinoille. Tämä luo ko. maihin työtä ja toimeentuloa.³

- **Velkaongelma** on kasvanut tällä vuosikymmenellä massiiviseksi. Velkaongelmaa ovat pahentaneet tekijät, jotka eivät aiheudu matalan tulotason maista: esimerkiksi Venäjän hyökkäys Ukrainaan on kiihdyttänyt inflaatiota ja korkojen nousua globaalisti. Vuonna 2023, neljä kymmenestä maailman ihmisestä asui maissa, joissa hallitukset [käyttivät enemmän korkoihin](#) kuin koulutukseen tai terveydenhuoltoon. Suomen tulisi olla aktiivinen esimerkiksi YK:n pääsihteerin esittämän [SDG Stimulus -ohjelman](#) edistämisessä: sen yksi kolmesta pilarista on kestävämmän velan purkaminen.
- **Kansainvälinen talousjärjestelmä ei nykyisellään toimi oikeudenmukaisesti tai kestävä kehitystä tukevasti.** Esimerkiksi Maailmanpankin ja Kansainvälisen valuuttarahaston kyky tukea erityisesti vaikeimmassa asemassa olevia maita (LDC-maat) on riittämätön. YK:n pääsihteeri [on ehdottanut](#) muun muassa kansainvälisten rahoituslaitosten (IMF ja Maailmanpankki) demokratisoimista ja velkasovittelumekanismien parantamista. Kansalaisyhteiskunta on edistänyt kansainvälistä finanssitransaktioverotusta.
- **Teknologia ja innovaatiot:** Teollisuusmaiden tulisi aktiivisemmin edistää osaamis- ja teknologiavaihtoa, jotta matalan tulotason maat pystyvät kehittämään kestävä ja korkean jalostusasteen tuotantoa omassa maassaan⁴.

4 Vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa

Suomen ja EU:n tulisi vahvistaa tukea kansalaisyhteiskunnalle: tämä merkitsisi hupenevien varojen kustannustehokasta käyttöä, koska kansalaisyhteiskuntaan sijoitettu rahoitus kertaantuu esimerkiksi vapaaehtoistyön ja kansainvälisten filantropioiden rahoituksen kautta.

Kansalaisyhteiskunnalla on useissa Afrikan, Etelä-Amerikan ja Kaakkois-Aasian maissa hyvin tärkeä rooli. Esimerkkejä on tuhansia: poimintana Ruandassa perustettu [AHA](#) on viimeisten kolmen vuosikymmenen aikana tukenut yli 25 miljoonaa ihmistä 20 Afrikan maassa ja auttanut heitä saamaan takaisin terveytensä, ihmisarvonsa ja hyvinvointinsa. Maailman suurimpana pidetyn järjestön, bangladeshiläislähtöisen [BRACin](#) toiminnot puolestaan liittyvät muun muassa yliopistokoulutuksen järjestämiseen, terveydenhuoltoon sekä pankki- ja vakuutustoimintaan.

Kaikkiaan kansalaisyhteiskunnan rooleja ovat ainakin:

- Toimia kanavana yhteiskunnallisen mielipiteen ilmaisulle, moniäänisen demokratian toteutumiselle ja toimia tarvittaessa valtaa pitävien vastapainona.

³ Suomi on ilmaissut tavoitteen kaupan ja kehityksen synergiasta uudella, 2025 eduskunnassa käsitellyllä [Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteolla](#). Selonteon osio 5.1 keskittyy matalan tulotason maiden markkinoillepääsyyn suhteessa vauraisiin maihin. Vaikka osio on lyhyt (noin 1½ sivua 47 sivun selonteosta), sen sisältämät toimenpidelinjaukset ovat keskeisiä sen kannalta, että kauppapoliittisilla toimilla tulisi olla myös kehitysvaikutuksia.

⁴ Teknologiavaihdossa konkreettinen edistysaskel voisi olla eurooppalainen kestävyysinnovaatioiden osaamiskeskus ja -verkosto ("hub"), joka tekisi yhteistyötä teknologiavaihdon myötä esimerkiksi Afrikan maiden kanssa. Kts. tarkemmin osaamiskeskusehdotuksesta [Fingon asiantuntijalausunnosta](#) valtioneuvostolle "kasvuriihi"-hankkeeseen 24.11.2024.

- Vahvistaa ihmisoikeusperustaisuutta oikeushaltijoiden yhdenvertaisuuden ja ketään jätetä kehityksestä jälkeen -periaatteen puolustamiseksi.
- Täydentää julkista sektoria palveluiden tuottajana sekä edistää ympäristönsuojelua ja ilmastonmuutoksen hillintää.
- Kiihdyttää yhteiskunnallisia innovaatioita.
- Rakentaa kestäväää yritystoimintaa ja työpaikkoja.
- Tarjota yhteisöjä ja itsensä toteutuksen mahdollisuuksia, esimerkiksi nuorille.

Tausta ja tilanne

Kehitysrahoitusleikkauksia tehdään ja suunnitellaan Euroopan maissa ja EU:ssa. Ainakin Ranska, Saksa, Iso-Britannia, Ruotsi, Sveitsi sekä EU ovat Suomen lisäksi toteuttaneet ja/tai ilmoittaneet leikkauksista⁵. Euroopan komissio aikoo [leikata kehitysyhteistyön määrärahoja 2 miljardilla eurolla](#). Tämä merkitsee noin [kolmasosan leikkausta](#) vuosille 2025–27 LDC-maille. Leikkauksissa heijastuu suorasti tai epäsuorasti myös sotilaallisen turvallisuuden priorisointi: esimerkiksi Iso-Britanniassa puolustusmenojen kasvu ja kehitysyhteistyö asetettiin selkeästi vastakkain, ja [hallitus ilmoitti](#) kehitysyhteistyömäärärahojen leikkauksen syyksi tarpeen lisätä sotilasmenoja.

Kehitysyhteistyö on myös sisällöllisessä muutoksessa. Useat maat ovat omaksuneet Yhdysvaltoja vastaavan kehitysyhteistyönäkemyksen: sen on hyödytettävä myös tai ennen muuta rahoittajamaata itseään. Esimerkiksi Alankomaat on oikeistopopulistisen PVV-puolueen johdolla [ottanut linjan](#), jonka mukaan leikkauksista jäljelle jäävällä rahoituksella rahoitetaan vain sellaisia hankkeita, jotka hyödyttävät myös Alankomaita.

Kehitysrahoitukseen on viime vuosina kohdistunut paineita laskea mukaan runsaasti esimerkiksi kotimaan kuluja⁶. Kattojärjestö Concordin [mukaan](#) Euroopan maat myös paisuttelevat kehitysyhteistyömäärärahojaan, laskien mukaan määrärahoja, jotka eivät täysin täytä OECD-DAC:n puitteissa maiden itse määrittelemiä ODA-kriteereitä. Jopa viidesosa EU27:n ODAsta on paisuteltua [Concordin selvityksen](#) mukaan⁷. Kaupan ja kehityspolitiikan yhteen tuominen heijastuu aina EU:n Global Gatewaysta Suomen Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selontekoon. Tällä voi olla myönteisiä vaikutuksia, mutta lähinnä silloin, kun yhdistäminen tarkoittaa kumppanimaiden oman viennin tukemista: on vaikeaa nähdä, miten esimerkiksi jokin

⁵ Taulukko leikkauksista löytyy liitteenä

⁶ Esimerkiksi Suomessa vuonna 2023 pakolaisapuun kohdennettiin 156 milj. € kehitysyhteistyövaroja sisäministeriön hallinnonalalla. Tämä tarkoittaa pakolaisten tukemista Suomessa, OECD-DAC:n määritelmien mukaan nk. ”in-donor refugee costs” -rahoitusta. Rahoitus on hyvin eri tyyppistä kuin perinteisesti kehitysyhteistyöksi mielletty kehittyvien maiden tukeminen. Vertailun vuoksi, vuonna 2023 varsinaisen kehitysyhteistyön määräraha oli 714 milj. €, eli pakolaisapu oli tähän nähden hieman yli viidesosa. Koko kehitysyhteistyörahoitus oli 1177 milj. €. Lähteet: [openaid.fi](#) ja [valtion budjetti 2023](#).

⁷ Valtaosa paisutetusta ODA:sta liittyy Concordin mukaan pakolaisten tukemiseen rahoittajamaassa (”in-donor refugee costs”), kehittyvien maiden opiskelijoiden tukemiseen rahoittajamaassa (”imputed student costs”), pehmeäehtoiisiin lainoihin (”ODA loans and grant equivalent”), velkahelpotuksiin (”debt relief”), sekä tiettyihin yksityisen sektorin kehitysyhteistyöinstrumentteihin. Vaikka nämä ovat toisaalta OECD:n kriteerien mukaan ODA-kelpoisia rahoja, ne eivät Concordin mukaan täytä OECD-DAC:n omaa perustavoitetta kehittyvien maiden tukemisesta niiden yhteiskuntien sisäisesti.

Afrikan maa purkaisi köyhyyttä tuomalla runsaasti tavaraa tai palveluita Suomesta. Kuitenkin juuri tästä Suomen viennin vauhdittamisesta usein puhutaan kaupan ja kehityksen yhdistämisen yhteydessä.

Lisäksi leikkauksissa heijastuu anti-gender liikehdintä ja kansalaisyhteiskunnan tilan rajoittaminen: esimerkiksi Hollanti on [ilmoittanut](#) vetävänsä kaiken kehitysyhteistyörahoituksen tasa-arvotyöltä, ilmastotyöltä ja tuelta kansalaisyhteiskunnalle. Lisäksi Euroopan parlamentissa on misinformaation perusteella hyökätty kansalaisyhteiskunnan rahoitusta vastaan.

Erityisen rajusti leikkauksia toteutetaan Yhdysvalloissa. Tarkkaa kuvaa kahden kuukauden aikana toimeenpannusta alasajosta on vaikea saada.

Viimeisin tieto tätä kirjoittaessa, perustuen presidentti Trumpin hallinnon [huhtikuiseen muistioon](#), on:

- Kehitysyhteistyön leikkaukset ovat 56 %, merkiten 21,5 mrd. dollaria
- Humanitaarisen avun leikkaukset ovat 55 %,
- Globaali terveydenhuoltoon liittyvä leikkaus on 54 %
- YK-järjestöille kohdistettavat leikkaukset ovat 89 %

Koko prosessia leimannut kaoottisuus kuitenkin ilmenee myös leikkauslukuissa. Yhdysvaltain ulkoministeriön [tiedottaja Tammy Bruzen mukaan](#) (15.4.2025) budjettileikkaukset ”eivät ole tiedossa, viimeisteltyjä tai suunniteltuja. Vain presidentti Trumpilla on tämä tieto”

USA on [irtisanoutunut](#) myös Agenda 2030 -toimenpideohjelmasta⁸, joskaan ei ole selvää, mitä tämä käytännössä merkitsee.

Yhdysvallat on ollut keskeinen toimija kehitysyhteistyössä ja humanitaarisessa avussa maailmalla:

- Kehitysyhteistyöstä vuonna 2023 n. 30 % (64,7 mrd. dollaria)
- humanitaarisesta avusta 36 % (86 mrd. dollaria)
- YK-järjestöjen suurin yksittäinen rahoittaja. Tuki maailman monenkeskisille järjestöille oli noin 13 mrd. dollaria (2023)
- Yhdysvaltojen rahoitus on vastannut noin 40 % kansalaisjärjestöjen saamasta kehitysrahoituksesta

USAID:n alasajo on tehty äkillisesti ja hallinnollisesti kaoottisesti. Prosessin tiedottaminen on ollut heikkoa kaikilla tasoilla.

⁸ Irtisanoutuminen on ollut YK-tasolla ja virallisti melko hiljainen toimenpide: Yhdysvallat ilmoitti asiasta (ainakin) reunahuomioissa yleiskokouksen kansainvälisen rauhanomaisen yhteiselon päivän julkilausumassa. Tärkeämpää on, että käytännössä Yhdysvallat on hylännyt kestävän kehityksen tavoitteiden tavoittelun kaikilla 17 Agenda 2030 tavoitealueella, ja toimii niitä vastaan – esimerkiksi ilmastotoimien osalta maan tavoitteena on lisätä fossiilisen energian tuotantoa.

Alasajosta on kummunnut oikeudellisia kiistoja ja kysymyksiä Trumpin sitoutumisesta oikeusvaltioperiaatteisiin mukaan lukien vallan kolmijakoon ja kongressin päätösvaltaan sekä korkeamman oikeuden päätöksiin.

USAIDin alasajo vaikuttaa myös suomalaisiin kehy-toimijoihin ja järjestöihin:

- Kokonaisuudessaan rahoitusleikkaukset vähentävät saatavilla olevia resursseja järjestöjen työn edistämiseen, lisäävät epävarmuutta ja vaikuttavat globaaleja kumppanuuksia.
- Suoria vaikutuksia: USAID on tukenut myös suoraan suomalaisten järjestöjen työtä. Esimerkiksi [Kirkon ulkomaanavun osalta](#) päätös vaikeuttaa noin 200 000 pakolaislapsen ja -nuoren koulunkäyntiä Ugandassa ja Keniassa.
- Epäsuoria vaikutuksia: USAID on ollut useille Suomessa toimivien kehitysjärjestöjen kansainvälisille kattojärjestöille keskeinen kumppani.
- Merkittävä osa kehitysjärjestöistä haluaa välttää arvostelemasta Trumpin hallinnon päätöksiä julkisesti, peläten kritiikin erinäisiä mahdollisia vaikutuksia.

Analyysiä ja arviota

Kehitysrahoitusleikkaukset heijastelevat kokonaisvaltaista toimintaympäristön muutosta, jota kuvaa siirtyminen pois yksinapaisesta maailmasta. Siirtymää värittävät toisaalta protektionismi ja militarisoituminen, transaktionaalisuus ja monimuotoisen vapaan kansalaisyhteiskunnan tilan rajoittaminen. Toisaalta tilanteeseen vaikuttavat dekolonisaation, korvausten ja kansainvälisen päätöksentekoarkitehtuurin, ml. YK:n, demokratisoinnin vaateet.

Yhdysvaltojen tapa toteuttaa USAID:n rahoitusleikkaukset on tehnyt samankaltaiset linjamuutokset erityisen näkyviksi. Yhdysvaltain hallinnon tavoitteena näyttää olevan erityisesti:

- a) vahvistaa Trumpin valta-asemaa valitsemalla hänelle lojaaleja ihmisiä päättäviin asemiin, ja poistamalla hallinnosta ei-lojaaleja tai arvoiltaan Trumpin poliittisesta lähipiiristä poikkeavia
- b) muuttaa kehitysyhteistyö vastaamaan presidentinhallinnon valtapoliittikkaa ja edistämään hallinnon määrittelemiä prioriteetteja.
- c) lakkauttaa kaikki tuki Trumpin ja tämän hallinnon liian liberaaleina pitämille teemoille. Näitä ovat esimerkiksi tasa-arvon edistäminen, sukupuolivähemmistöjen aseman vahvistaminen ja laajemmat monimuotoisuuden, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden (DEI) edistämisen toimet

Esimerkiksi Myanmarin maanjäristyksen avustustoiminnassa on heijastunut Yhdysvaltojen uusi rooli ja lähestymistapa. Yhdysvallat ei ollut näkyvässä roolissa etsintä- ja pelastustoimissa, toisin kuin Kiina, Venäjä ja Intia. Yhdysvaltojen myöntämä hätäapu oli vain murto-osa Kiinan myöntämästä avusta, ja senkin valjastamisessa on ollut ilmeisiä haasteita USAID:n avustustoimintalogistiikan alasajon seurauksena.

Mahdolliset vaikutukset

Kansainvälisen rahoituksen kapeneminen johtaa tilanteeseen, jossa:

➤ **miljoonien ihmisten perusoikeuksien toteutuminen on vaarassa**

- Rahoituksen loppuessa myös palvelut loppuvat. Osa seurauksista näkyy suoraan kasvavassa kuolleisuudessa: esimerkiksi lapsia ja vauvoja kuolee aliravitsemukseen, varsinkin kriisi- ja konfliktialueilla. Osa seurauksista näkyy viiveellä, kuten esimerkiksi ehkäisymenetelmien, HIV/Aids lääkityksen, ennakkovaroitusjärjestelmien tai globaalin terveysdatan vaje. Kokonaisvaltaisesti vaikutukset näkyvät vasta kuukausien tai vuosien päästä.
- Sadat paikallis- ja ruohonjuuritasolla toimivat avustustyöntekijät ovat menettäneet työnsä järjestöjen irtisanoessa henkilöstönsä. Tämä vaikuttaa monitahoisesti kyseisten matalan tulostason maiden työllisyys- ja talouskehitykseen. Joidenkin maiden on ennustettu menettävän 3–9 prosenttia bruttokansantulostaan (BKTL).

➤ **kansalaisyhteiskunnan tila kapenee**

- Kansalaisjärjestötoiminta kaikilla tasoilla, mukaan lukien ruohonjuuritasolla vähenee. Erityisesti ihmisoikeuksia, seksuaalivähemmistöjen ja naisten oikeuksia sekä ympäristökysymyksiä edistävien järjestöjen ja aktivisten työ hankaloituu.
- Oletettavasti kaikki Yhdysvaltojen tuki demokratia-hankkeille lakkautetaan tai on lakkautettu. Median työskentelyä on hankaloitettu eri tavoin.
- Yhdysvallat on pyrkinyt rajoittamaan erinäisten toimijoiden, myös suomalaisten tutkijoiden, tasa-arvoon, yhdenvertaiseen yhteiskuntaan ja ilmastonmuutokseen liittyviä aloitteita ja sanaston käyttöä.

➤ **kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun kansainvälinen järjestelmä ei säily nykymuodossaan**

- Yhdysvallat on ollut keskeinen humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön rahoittaja.
- USAID:n alasajolla on valtavat vaikutukset kansainväliseen järjestelmään, jonka luomisessa Yhdysvallat oli keskeisessä asemassa 1940-luvulla.
- USAIDin sopimukset ovat merkinneet pitkäjänteisyyttä Yhdysvaltojen ja sen kumppanimaiden kehitysyhteistyössä. USAID on ollut merkittävä humanitaarisen avun ja kehitysavun rakenteiden ylläpitäjä, joiden sortuminen suoraan vaikuttaa myös sellaisten toimijoiden työhön, jotka eivät suoraan saa USAID:n rahoitusta.

➤ **maailman sääntöperusteinen, monenkeskinen järjestelmä on vaarassa**

- YK-järjestöt ovat ylläpitäneet ja edistäneet monenkeskisyyttä ja sääntöperusteisuutta. USAID on rahoittanut YK-järjestöjä laajasti ja mm. WHO, UNFPA ja UNDP ovat saaneet suuren osan perusrahoitustaan juuri USAID:n kautta Suunnittelematon rahoitusleikkaus vaarantaa järjestöjen toimintakyvyn.

- Siirto on osa laajempaa siirtymää transaktionalisuuteen
 - Monenkeskisyttä ja sääntöperusteisuutta pidetään yleisesti maailmanyhteisön yhteisten tavoitteiden, kuten kestävä kehityksen, edellytyksenä. Sitä pidetään myös pienten maiden, ml. Suomen, etuna. Transaktionalismi taas suosii lyhyellä aikavälillä isoja maita, jotka ovat kahdenvälisessä neuvotteluasetelmassa yleisesti ottaen toista osapuolta vaikutusvaltaisempi.
- YK-järjestöjen resurssivaje tarkoittaa, ettei yhteistyöprojekteille löydy tarvittavaa henkilöresursseja ja asiantuntemusta, jotta prosessit voisi toteuttaa osallistavasti ja korkealaatuisesti.

➤ **Euroopan maiden ja Yhdysvaltojen luotettavuuden ja ”pehmeän voiman” rapistumista**

- Kasvaneen erityisesti aseellista turvallisuutta ja ulkorajojen suojelua korostavan retoriikan kylkiäisenä kehitysrahoitusleikkaukset näyttäytyvät globaalin vastuunkannon pakoiluna. Tämä on ristiriidassa erityisesti ODA-kelpoisten maiden korvauksia korostavan agendan kanssa. Moniin näihin toimiin liittyy myös ihmisoikeus- ja kansainvälisten sopimusten heikennyksiä.
- Moni avunsaajamaa on ilmaissut vastustavansa uhkailupolitiikkaa. Mahdollisuuksien mukaan, maat pohtivat vaihtoehtoja paikata rahoitusleikkauksista jääviä aukkoja.
- Useat maat, järjestöt ja muut toimijat pohtivat mahdollisuuksia vastata kehitysrahoitusleikkauksiin eri tavoin. Pohdittavat vaihtoehdot pitävät sisällä lyhyen aikavälin toimia, kuten rahoituksen uudelleenallokoimista tai uusien rahoituslähteiden kuten säätiöiden kartoittamista, ja pitkän aikavälin toimia, kuten rahoitusarkkitehtuurin uudistamista.
- Paikkaajia on etsitty muiden ja uusien rahoittajamaiden parista. Näyttää epätodennäköiseltä, että Kiina omaksuu laajempaa kehitysrahoittajan roolia. Kiina ja Venäjä todennäköisesti pyrkivät kuitenkin hyödyntämään tilannetta laajentaakseen omaa pehmeää voimaansa. Kiinan perinteinen tapa on ollut infrastruktuurihankkeiden tukeminen, joskin tämäkin lähinnä linkittyvät resurssien kuljettamiseen eli taloudelliseen ei sosiaaliseen kehitykseen.

Lisätietoja:

Ilmari Nalbantoglu

Johtaja, vaikuttaminen

ilmari.nalbantoglu@fingo.fi | 050 317 6693

Silla Ristimäki

asiantuntija, globaali oikeudenmukaisuus

silla.ristimaki@fingo.fi | 050 317 6702

Liite:

Country	Cut in €	% cut
Germany	-€2.13 billion in 2025	This would represent 16% of the ODA budget in 2025 (to be verified)
Belgium	-€106 million per year over 3 years (2025 to 2027)	25% of the ODA budget (2025)
Finland	-€1.2 billion from 2024 to 2027	This would represent a 25% decrease
France	-€2.1 billion in 2025	37% of the ODA budget (2025)
Netherlands	-€300 million in 2025, -€500 million in 2026, and -€2.4 billion in 2027	This would represent 8% of the ODA budget in 2025 (to be verified)
United Kingdom	Decrease from 0.50% to 0.30% of GNI by 2027, equivalent to nearly €7.3 billion	40% decrease
Sweden	-€291 million per year over 3 years (2026 to 2028)	This would represent 6% of the ODA budget (to be verified)
Switzerland	-€261 million in 2025	
USA	-\$50 billion over 2025	Over 80% of the ODA budget

Lähde: Coordination SUD, ranskalainen kehitysjärjestöjen kattojärjestö